

ÜNİTE 2

Eski Yunan ve Helen Uygarlıkları

Amaçlar

- Anadolu'da doğan Yunanistan ve daha sonra doğuya ve batıya yayılmış olan, kökleri tarih öncesi Ege uygarlığına kadar uzanan ilk batı uygarlığının başlangıç, gelişme ve sona erme sürecini olabildiğince kısa, özlü ve kronolojik bir yapıda öğrenmektir.

İçindekiler

- Ege Uygarlığı
- Arkaik Dönem ve Eski Yunan Uygarlığının Başlangıcı
- Atina
- Makedonya Üstünlüğü ve Helen İmparatorluğu
- Özet
- Değerlendirme Soruları
- Yararlanılacak Kaynaklar

Öneriler

Bu üniteyi daha iyi öğrenebilmek için;

- Adı geçen yerlerin Anadolu'daki bugünkü isimlerini, konumlarını araştırınız.
- Homer destanlarından öğrendiğiniz bilgileri, Anadolu'muz konusundaki kendi bilgi, örf, adet ve değerlerinizle karşılaştırınız.
- Eski Yunan Devletinin siyasal yapısında, Batı Ugarlığını oluşturan düşüncelerden hangisi gördüğünüzü düşünüp bunu önümüzdeki ünitedeki düşünce ve uygulamalarla karşılaştırınız.

1. EGE UYGARLIĞI (İ.Ö. 3000-1100)

Homer destanlarından varlığını bildiğimiz Ege bölgesi uygarlığı, tarihin Bronz çağı diliminde kalan ve 19 ncu yüzyıla kadar varlığı hakkında kesin kanıtlar bulunamayan bir uygarlıktır. 1870'lerde Schliemann'ın Miken, Tiryns ve Truva'da, Evans'ın Knossos ve Girit'te yaptıkları arkeolojik kazılar sonunda bu uygarlıkla ilgili kesin kanıtlar elde edilmiştir.

Eski Yunan uygarlığından çok daha önceleri var olan Ege uygarlığı belli başlı iki dönemden oluşur: Girit Dönemi ve Miken Dönemi. Şimdi bu dönemlere bakalım.

1.1. Girit Dönemi (İ.Ö. 1800-1400)

Girit, dünya tarihinin ilk bilinen deniz kuvvetine sahip ülkesidir. Bunun nedeni adanın stratejik coğrafi konumudur. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarına hakim bir konumda gelişmesini sürdürerek ilk Avrupa uygarlığının görüntülerini sergilemiş ve beş asır boyunca Ege bölgesinin hakimi olmuştur. Girit, İ.Ö. 1400'lerde Kuzey'den gelen kavimler tarafından işgal edilmiştir.

1.2. Miken Dönemi (İ.Ö. 1400-1000)

Ege bölgesi kuzeyden gelen kavimler (Latin, Grek, Kelt, Germen, Slav) tarafından işgal edildikten sonra Girit krallığı yerine Akha Konfederasyonu oluşmuştur. Federasyonun en güçlü üyesi Miken Krallığıdır. Bu dönemin sonlarının uygarlık açısından önemi "heroik çağ" ya da "kahramanlık çağı" olarak bilinen devri içine almasıdır. Anadolu kıyılarında ve Doğu Yunanistanda konfederasyonun çeşitli üyeleri krallıklar kurmuşlardır. Homer'in İliada'sında konu edilen Truva kuşatması İ.Ö. 12 nci yüzyılda Anadolu kıyılarında geçmiştir.

Ege uygarlığının bu bölümü demir-çağına girmiş bulunan Dorların üstün demir silah gücü sayesinde İ.Ö. 10 uncu yüzyılda sona ermiştir.

2. ARKAIK DÖNEM VE HELEN UYGARLIĞININ BAŞLANGICI

(İ.Ö. 1000-500)

Dor istilasını izleyen yüzyıllarda Ege uygarlığı kültürel, ekonomik ve sosyal açıdan gerileme dönemi yaşadı. Ancak bu dönemde önemli bir gelişme oldu. Ege uygarlığı döneminde bir çeşit ilkel yazının kullanıldığı bilinmektedir. İ.Ö. 1000-700 yılları arasında bu ilkel yazı türü Kuzeyden

gelen Fenikelilerin dili benimsenerek geliştirilmiş ve Homer'in destanlarında kullanılan zengin alfabetik yazı dili oluşturulmuştur. İşte bu döneme ait bilgilerimiz önemli bir kısmı İ.Ö.800'lerde, Truva savaşından 400 yıl sonra kaleme alındığı sanılan Homer destanlarından gelir.

2.1. Arkaik Dönemin Siyasal Yapısı (İ.Ö.800'lere kadar)

Bu dönemde siyasal örgütlenme önce kabile ve daha sonraları küçük krallıklar biçiminde olup şu özellikleri taşır:

■ Basileus (Kral)

En güçlü kabilenin reisi, tanrı sülalesinden geldiğine inanılan siyasi güç, başka deyişle kral olarak kabul edilir.

■ Agora (Meclis)

Krala yardım etme görevini özgür savaşçıların ve diğer kabile reislerinin oluşturduğu Agora üstlenir.

■ Halk

Diğer özgür insanlardan oluşur. Önemli bir askeri ya da siyasi konuda Meclis halkın önünde sorunu tartışmakla yükümlüdür. Halk alkışlarıyla ya da sessizliğiyle meclis üyelerinin konuşmalarını etkilemek durumundadır.

Bu dönem siyasal yapısının önemi kralın doğudaki despot krallardan farklı olarak sınırlı bir siyasi güce sahip olmasıdır. Basileus, mutlak anlamda bir monark olmayıp "eşitler arasında birinci" statüsüne sahiptir. Bu noktada Batı uygarlığının gelecekteki monarşik yapısının ilkel de olsa bir nüvesini görmek mümkündür.

2.2. Arkaik Dönemin Sosyo-Ekonomik Yapısı

Homer destanlarından öğrendiğimiz üzere bu dönemin sosyo-ekonomik birimini, sınıf, kanbağı ve aile kavramlarının içinde özdeşleştiği Aikos (aile) oluşturur. Birey, bedensel ve ruhsal olarak yaşamını Aikos aracılığıyla, ona bağlı olarak sürdürür. Bugünkü "ekonomi" sözcüğünün kendisinden türetildiği **Aikos** aynı zamanda da toplumun ekonomik birimidir. Aikos'un ekono-

misi ziraate, hayvancılığa, başka Aikosların mal varlığını zorla ele geçirmeye ve korsanlığa dayanır. Esirler sınıfı, savaşta ve korsanlıkta ele geçen kadın ve erkeklerden oluşur. Yine Homer destanlarından öğrendiğimize göre, örneğin Odysseus'un 50 kadın esiri vardı.

Bu dönemin önemli bir sosyal gelişmesi de sosyo-ekonomik açıdan kendine yeten kabilelerin biraraya gelip, geleceğin siyasal birimi olan şehir-devleti (**Polis**) oluşturmaya başlamasıdır.

2.3. Arkaik Dönemde Edebiyat: Homer

Batı edebiyatı Homer'le başlar. Homer'den önceki edebiyatın varlığı, özellikle tanrılara övgüler ve kahramanlık şiirleri biçiminde çok eskilere, Ege dönemine uzanır. Ancak destan başka deyişle **epos**, Anadolu'nun İonia kıyılarında olgunluğa erişmiştir. Homer'in İonia'da İzmir veya Sakız adasında İ.Ö. 900-800 arası yaşadığı sanılmaktadır.

Homer bize batı edebiyatının en önemli iki destanını hediye etmiştir: **İliada** ve **Odysseia**. Antik dünyada genellikle bu iki destanın da Homer tarafından yazılmış olduğu kabul ediliyordu. Ancak 18. yüzyıl Avrupasında bu iki destanın farklı kimseler tarafından yazıldığı ileri sürüldü. Günümüze kadar tartışlagelinen bu konu literatürde "Homer Sorunu" olarak bilinir.

Biz burada Homer sorununu tartışmak yerine Homer düşünce sisteminin bütünlüğünü var sayarak önce, bu iki destanı kısaca özetleyelim ve daha sonra, Homer destanlarının biçimi (üslup ve teknik özellikleri) ve içeriği (humanizmi ve etik mesajı) konusunu inceleyelim.

İliada destanının konusu Truva savaşıdır. Ancak destan, 10 yıl süren savaşın 50 günlük dönemini, yani Akhilleus'un öfkesi sonucu gelişen olayları konu alır. Destan 15.000 mısradan oluşur.

Odysseia destanı İliada'nın devamı niteliğindedir. Konu Kral Odysseus'un Truva'nın alınışından sonra yurduna dönerken başından geçen maceralardır. Yurdundan uzak kaldığı 20 yılın, 10 yılını anlatan yurda dönüş hikayesidir ve 12.000 mısradan oluşur.

2.3.1. Homer Destanlarının Biçimsel Özellikleri

Destan Müzlerden (şaire yardım eden esin perisi) birine dua ile başlar. Homer bir kriz olayla girerek, yavaş yavaş arka plan olaylarını örer ve bir ileri bir geri, konuyu işler. Okuyucunun geçmiş olayları bildiği varsayılır. Destan içinde bol bol doğa üstü, tanrı müdahalesi tekniği kullanılır. (Bu teknik daha sonraki Yunan dramında da kullanılacaktır). Yazım tekniği açısından

yazarın nesnel tarafsızlığı kuraldır. Homer yorum yapmaz.

2.3.2. Homer Destanlarının İçerik Özellikleri

Bu özellikleri şöyle sıralayabiliriz:

■ **Homer'in hümanizması:** Homer destanlarında, insan doğasını ve davranışlarını büyük bir ustalıkla sergiler. Yaklaşık 40 adet kişilik portresi çizer. Bu kişilikleri insanların eylem ve sözlerinden çıkarım yaparak oluşturur. Bunun ötesinde Homer, insanları oldukları gibi, güçleriyle, zayıflıklarıyla, çelişkileriyle gösterebilme yetisine sahiptir. Son olarak da Homer insanın şeref, haysiyet, sevinçleri yanında, insancıl bir sempati duygusuyla acılarını, trajik yönlerini de ustalıkla sergiler.

■ **Homer destanlarında ahlak değerleri:** Heroik çağın ahlak kurallarını Homer'den öğreniyoruz. Bunlar arasında, kabilenin (**Aikos**) yazılı olmayan kurallarını çiğneyenlerin duyduğu utanç (**Aidos**) başta gelir. Bu anlamda utanç, şerefsizlikle eş anlamlıdır. Diğer bir değer de kabile üyelerinin, kuralları çiğneyen kişiye karşı herkesin önünde takdir ve takbih davranışında bulunmasıdır (**Nemesis**). Bir başka değer ise kişilerin kendi haklarını kendilerinin korumasıdır. Kişisel intikam ve kan davası yaygındır. Bunun yanında, yabancılara karşı misafirperverlik gösterme zorunluluğu vardır. Karşılıklı hediye verme çok önemli bir iyi-niyet gösterisidir. Kişisel şan, şöhret ve kahramanlık temel davranış biçimleri arasındadır.

■ **Homer'de din:** Homer çağının dini mitolojik tanrılardan oluşur. Olimpus tanrıları, Yunanistan'ın en yüksek dağı olan Olimpus'un tepesinde yaşar ve başlarında Zeus ve Hera bulunur. **Zeus**, tanrıların kralı, göklerin (yağmur, şimşek) tanrısıdır. Misafirperverlik değeri onun tarafın-dan korunur. **Hera**, Zeus'un kızkardeşi ve eşidir. Tanrıların kraliçesi, tanrısallığın ve evliliğin koruyucusudur. Bunların dışında diğer 10 önemli tanrı şunlardır: **Hestia**, Zeus'un kızkardeşi kalp ateşinin ve evcil hayatın tanrısı; **Demeter**, Zeus'un kızkardeşi, tarım ve tahıl tanrısı; **Poseidon**, deniz ve atların tanrısı; **Hephaestus**, ateş tanrısı, tanrıların nalbantı ve zırh yapımcısı; **Ares**, savaş tanrısı; **Aphrodite**, aşk, güzellik ve doğurganlık tanrısı; **Athena**, erdem tanrısı, sanat ve barış koruyucusu; **Hermes**, tanrıların postacısı, mesaj tanrısı; **Apollo**, güneş, müzik, sağlık, gençlik tanrısı, **Artemis**, avcılarının, vahşi hayvanların, ayın tanrısı, ve bekaretin sembolü. Bu saydığımız tanrılar dışında pekçok ikincil tanrı ve yarı tanrısall varlıklar mevcuttur. Bunlar insanların psikolojik özelliklerini taşıyan yarı insan veya insan şeklindeki varlıklardır. Homer destanlarından öğrendiğimiz gibi, tanrılar etik dışı, sırf fizik gücün yönlendirdiği yaratıklardır. İnsanlar bu tanrılardan, dua veya kurban karşılığında bazı çıkarlar

elde ederler. Tanrılar ise tıpkı insanlar gibi vakitlerini aşk, zevk, sefa, savaş ve hilekarlıkla geçirir.

2.4. Homer Çağı Sonrası Sosyo-Ekonomik ve Siyasal Gelişmeler

(İ.Ö. 750-500)

2.4.1. Şehir-Devletlerin Gelişmesi

"Polis" ya da şehir-devlet eski Yunan toplumunun en özgün yönü olarak İ.Ö.8 nci yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkmış ve kısa sürede gelişerek Yunan uygarlığının sosyal, ekonomik ve siyasal birimi haline gelmiştir. İ.Ö. 600 'lerde yüzlerce **polis** oluşmuştu. Bunlardan önemli olanlar Atina, Isparta, Teb, Milet, Efes, Korint, Argos, Olimpia ve Delfi'dir. Biz bunlardan en önemli olan polisi, Atina'yı aşağıda ayrıntılı olarak ele alacağız. Tipik bir **polis**'in siyasal yapısını da Atina'yı incelerken göreceğiz.

2.4.2. Homer Çağı Sonrası Ekonomik Gelişme ve Yeni Koloniler (İ.Ö.750-550)

İ.Ö. 6. yüzyılın ortalarında İtalya kıyılarından Karadeniz kıyılarına kadar pek çok yerde Yunan şehir-devletlerine ait koloniler oluştu. Bunlardan önemlileri şunlardır: Massilia (Marsilya), Neapolis (Napoli), Syracuse, Byzantium (İstanbul), Sybaris, Cyrene. Bu gelişmeler sonucunda Yunan kültürü dışarıda gelişmiş ve yayılmış; ticaret ve endüstri büyümesi sonucu aristokrat sınıf dışındaki sınıfların refah düzeyi artmış ve en önemlisi de aşağıda değineceğimiz felsefi düşüncenin doğuşu "İonya Rönesansı" da Batı Anadolu kıyılarında gerçekleşmiştir.

2.4.3.Siyasal Gelişmeler

Homer çağı sonrası siyasal gelişmeleri kısaca şöyle sıralayabiliriz: Güçlenen asiller kralın otoritesini sarsmaya ve zaman içinde onun siyasal gücünü kendileri kullanmaya başladılar. Bu durum daha sonraları bazı şehir-devletlerde **Oligarşi** adı verilen hükümet biçimini ortaya çıkardı. Oligarşik idarede siyasal iktidar birkaç güçlü aristokratın elinde yoğunlaşmış durumdaydı. Bu sistemde oy hakkı genellikle toprak sahiplerine veriliyordu. Devlet görevleri ise sadece zengin olan asillere dağıtılıyordu.

Bu durum İ.Ö.6.yüzyıl başlarında değişmeye başladı ve pek çok şehir-devlet'te **Tiranlık** (Diktatörlük) sistemi ortaya çıktı. Tiranlar, aristokratları küçük toprak sahibi ve aristokrat olma-

yanların desteğiyle iktidardan zorla indirdiler. Ancak, Tiranlar destek gördükleri halk için yeni haklar tanımak durumunda kaldıkları için, bu diktatörlükler zamanla paradokslu bir biçimde **Demokrasiye** başka deyişle vatandaş-halkın kendi kendini idaresi biçimine dönüştü. Özetlersek, bu dönemin siyasal, sosyal gelişmeleri karışıklık, hızlı değişim, bireyciliğin ve siyasal hakların gelişmesidir.

3.ATINA

3.1.Siyasal Gelişmeler

Yukarıda anlattığımız gelişmeler esnasında Atina'nın toplumsal ve siyasal örgütleri diğer Şehir-devletlere göre daha hızlı, daha barışçıl ve daha etkili bir biçimde olgunlaşıyordu. İ.. 7 nci yüzyılda monarşinin bir yıllık seçimle siyasi iktidar olması kabul edildi. Bu siyasal gelişmeyi izleyen ve Atina'nın bir demokrasi oluşuna yol açan reformlar aşağıdakilerdir.

3.1.1. Solon reformları

İ.. 594-3 yıllarında Solon kanunlarda reform yaparak nüfusu sahip olunan toprak miktarına göre sınıflara ayırdı. Her sınıfın siyasal hakları ve ödevleri belirlendi. Ayrıca oy verme hakkı fakir vatandaşlara da verildi. Borç nedeniyle esaret yasaklandı.

3.1.2. Cleisthenes reformları

İ.. 6 ncı yüzyıl sonlarına doğru Cleisthenes oy verme sistemini değiştirdi. Oy hakkı, nüfus ve bölge esasına dayandırılarak, bütün halka eşit bir biçimde genişletildi. On yeni bölge kuruldu ve bunların herbiri Beş Yüzler Konseyinde eşit temsil hakkı elde ettiler.

3.2. Atina Demokrasisinin Siyasal rgt

3.2.1. Demokrasinin zellikleri

- Atina demokrasisinin ilk özelliği vatandaşlarla sınırlı olmasıdır. Bu da Atina nüfusunun onda birine eşittir. Kadınlr, esirler ve yabancılar oy hakkına sahip değildir.

- İkinci olarak, Atina demokrasisi dünyada ilk doğrudan demokrasi örneğini oluşturur. Önemli kararlar Agora'da toplanan vatandaş kitlesi tarafından çoğunlukla alınır. Aşağıda yapıları incelenecek olan yürütme, yasama ve yargı organları da vatandaşlar tarafından doğrudan denetlenir.

3.2.2. Siyasal örgütlenme

Atina'da devlet yönetimi, **yasama, yürütme ve yargı** organlarını oluşturması açısından Batı devlet yapısının ilk örneğini ve öncülüğünü oluşturur.

- **Beşyüzler Konseyi:** Konsey, 30 yaşını bitirmiş olan vatandaşlar arasından kur'a ile seçilenlerden oluşur. Görevi kanun tasarıları hazırlamak, Meclisin kararlarını uygulamak, devlet memurlarına kararları uygulamada yardımcı olmak, yabancı ülke temsilcileri ile görüşmektir. 50'şer kişilik 10 alt-komite şeklinde iş görür.
- **Halk Meclisi:** 18 yaşını bitirmiş Atina vatandaşlarından oluşur. Meclisin görevi Konsey'in önerilerini görüşmek, oylamak, kabul veya reddetmektir. Devlet görevlilerini seçmek, bütçeyi onaylamak, vatana ihanet suçlarını görüşmek de Meclisin yetkileri arasındadır.
- **Heliaea:** Bu organ yargı işlevini görmektedir. Büyük bir halk jürisi niteliğindedir. Üyeler (5000-6000 arası) vatandaşlar arasından kur'a ile seçilir. Jüri önünde her vatandaş kendi avukatlığını yapar. Suçlama ve ceza konusunda jüri üyeleri konuşur ve oylama yapılarak karar kesinleşir.
- **Stratego:** Yürütme organının başı niteliğindeki strategoi, bir yıllığına seçilen on generalden oluşur.

3.3. Atina'nın Altın Çağı (İ.Ö.500-300)

Stratego başkanlığına pek çok kez seçilen, Halk Meclisinin lideri ve Atina'nın gayri-resmi hükümdarı Perikles döneminden başlayan (İ.Ö. 461) ve Atina'nın Büyük İskender tarafından fethine kadar (İ.Ö. 300) olan dönem genellikle Atina'nın "Altın Çağı" olarak adlandırılır. Bu dönemde Atina'nın donanması dünyanın en güçlü donanması haline gelmiştir. Bu güç sayesinde diğer şehir-devletler üzerinde bir imparatorluk düzeni kurulmuştur. Zenginlerden alınan ağır vergiler sayesinde Atina zenginleşmiş, şehir güzelleştirilmiş ve demokrasi geliştirilmiştir.

3.3.1. Askeri ve siyasal gelişmeler

Lidya Kralı Croesus Anadolu yakasındaki Yunan şehir-devletlerini fethetmeye başlamıştı. Cyrus, Croesus'u bir darbe ile uzaklaştırıp Pers İmparatorluğunu kurduktan sonra fetih daha da hızlandı ve İ.Ö. 6 ncı yüzyıl sonunda bütün İonya şehirleri Pers İmparatorluğunun boyunduruğu altına girdi. Pers kralı Darius'un zalim idaresine başkaldıran İonya halkına Atina askeri yardım gönderdi (İ.Ö. 494). Ancak Persler, bu ayaklanmaları kanlı bir biçimde bastırıp (İ.Ö.490) Atina'ya saldırdılar. Atina, Pers'lere karşı ilk zaferini Maraton'da kazandı. Atina bu arada donanmasını güçlendirdi. On yıl sonra Persler Atina'yı yeniden istila ettiler (İ.Ö.480). Atina'ya kadar ilerlediler. Ancak bu arada Atina Salamis'te büyük bir deniz savaşı kazandı. Daha sonra kesin zaferi İ.Ö.479'da kara savaşlarında kazanarak Persleri tüm İonya topraklarından çekilmeye zorladılar.

■ **Delia Konfederasyonu ve Atina İmparatorluğu:** Bu gelişmeler Atina'ya güç ve zenginlik kazandırdı. İ.Ö. 477'de Yunan şehir-devletlerinin çoğu Perslere karşı Atina liderliğinde bir ittifak oluşturdular.

Atina, Konfederasyonun katkılarıyla oluşan ve Delos adasında korunan hazineyi Atina'ya getirtti. Birlikten çıkmak isteyenlere karşı zor kullanılarak onların birliğe bağlanması sağlandı. Böylece fiilen bir imparatorluk oluşmuştu.

■ **Pelopenez Savaşları Sonrasında Atina (İ.Ö. 431-325):** Atina'nın kazandığı güç ve statü onu diğer güçlü bir şehir-devlet olan Sparta ile çatışma içine itti. Bu çatışmalar İ.Ö. 431-404 arasında 30 yıl süren Pelopenez Savaşlarına dönüştü. Savaş sonunda Atina, imparatorluğunu ve askeri gücünü yitirdi. İ.Ö. 386'da bir yeniden birlik oluşturma teşebbüsü oldu ise de, bu birleşme başarılı olamadı. Böylece Atina ve öteki şehir devletleri, Makedonya hakimiyetine hazır bir ortam oluşturmuş oldu.

Pelopenez savaşları sonrasında Yunan şehir-devletleri Sparta'nın (İ.Ö.404-317) ve daha sonra da bir süre Teb (İ.Ö.371-362) hakimiyetine girdi. Atina bu dönemde veba, anarşi, ekonomik ve sosyal kriz dönemleri geçirdi ve bir daha kendini toparlayamadı.

4. MAKEDONYA ÜSTÜNLÜĞÜ VE HELEN İMPARATORLUĞU (İ.Ö. 359-30)

İ.Ö. 4 ncü yüzyılda Yunan şehir-devletlerinin zayıflamasını fırsat bilen Makedonya Kralı II. Philip Yunanistan'ı fethetti. Philip'in oğlu Büyük Alexander (İskender), babasının bir suikasta kurban gitmesi üzerine 20 yaşında tahta çıktı. Alexander önce Anadoluyu ve oradan da bütün Pers

İmparatorluğunu istila etti (İ.Ö. 334-331). Daha sonra Asya kıtasına geçerek Hindistan'a girdi. Ancak orduları daha ileri gitmek istemedi.

Alexander'ın başarıları sonucu büyük bir Helen İmparatorluğu oluştu. Bu imparatorluk Yunan ve doğu kültürlerini birleştiren ama ikisinden farklı bir yapıya ve kültüre sahipti.

Alexander'ın Babil'de ölümünden sonra (İ.Ö. 323) imparatorluk dağıldı. Generaller imparatorluğun çeşitli yörelerinde despot monarşiler kurdular. Bunlardan en önemlileri: Mısır, Suriye, Makedonya ve Pergamum'dur. Yunan şehir-devletleri yeni federasyonlar kurarak varlıklarını sürdürmeye çalıştılar. Ancak aralarındaki sürtüşme ve çatışmalar hiç sona ermedi. Yaşam standardı düştü, siyasal özgürlükler yok oldu. Onun yerini bencillik ve bireycilik üzerine kurulan hırs ve ihtiras çatışmaları aldı. Sınıf çatışmaları, ayaklanmalar sıklaştı. Yunan kültürü eski ihtişamını ve yaratıcılığını yitirdi ve İ.Ö. 200-30 arasında kaçınılmaz son gerçekleşti. Roma bu süre içinde yavaş yavaş Yunan devletlerini ele geçirerek Helen dünyasını istila etti.

Özet

Bu üniteye Yunan uygarlığının siyasal ve sosyal gelişimleri üç aşamada incelenmiştir. İlk olarak Antik Yunan öncesi Ege Uygarlığı ele alınmış, bu uygarlığı izleyen Homer çağı değişik yönleriyle incelenmiştir.

Bu bölümün önemli bir kısmında Homer destanları, özellikleri ve bu destanların Batı edebiyatı içindeki önemi anlatılmıştır.

Bu üniteye ikinci olarak Antik Yunan uygarlığının özellikle Atina'nın ortaya çıkışı, gelişmesi ve yok olma süreci incelenmiştir.

Son olarak Yunan Uygarlığı ile doğu uygarlıklarının karışımı sonucu ortaya çıkan Helen İmparatorluğunun siyasal gelişmeleri ele alınmıştır.

Eski Yunan Uygarlığında, siyasal yapıda, Batı uygarlığının özünü oluşturan temel düşünce ve uygulamaların ortaya çıkışı özellikle vurgulanmıştır.

Değerlendirme Soruları

1. Literatürde "Homer Sorunu" olarak bilinen sorun aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Homer'in gerçekten yaşayıp yaşamadığı
- B) Homer'in iki destanının farklı kişiler tarafından yazıldığı
- C) İki farklı Homer'in olduğu
- D) Homer'in Anadolu da mı yoksa Yunanistan da mı yaşadığı

2. Solon reformları içinde aşağıdaki reformlardan hangisi mevcut değildir?

- A) Toprak reformu
- B) Borç nedeniyle esaretin kaldırılması
- C) Siyasal hak ve ödevlerin belirlenmesi
- D) Fakir vatandaşlara oy hakkı verilmesi

3. Aşağıdaki şıklardan doğru olanı işaretleyin.

Atina demokrasisi;

- A) Herkese vatandaşlık hakkı tanır.
- B) Sadece Atina'da oturan erkek nüfusa vatandaşlık hakkı tanır.
- C) Sadece Atina'da oturan, kadın esir ve yabancılar dışındaki vatandaşlara oy hakkı tanır.
- D) Yukarıdaki şıkların hiçbiri.

4. Aşağıdaki tümcelerin yanına "doğru" (D) veya yanlış (Y) yazınız.

- Beşyüzler Meclisi Roma'da 30 yaşını bitirmiş vatandaşlardan oluşur. ____
- Pers Savaşları Atina ile Pers Kralı Croesus arasında oldu. ____
- Salamis Savaşını Atina kazandı. ____

Yararlanılacak Kaynaklar

Bu ünite ile ilgili konulardaki bilginizi aşağıdaki kaynaklarla genişletebilirsiniz.

ALCOCK, R., **Kısa Dünya Edebiyatı Tarihi**, Çev.Ü. Tamer, Varlık Yayınları, Sayı: 829, Faydalı Kitaplar; 15, İstanbul, 1961.

AND, M. **Dionisos ve Anadolu Köylüsü**, Elif Yayınları, I, İstanbul, 1962.

BARIMAN, A.N. **Yunan Mitolojisi Lugaççesi**, İstanbul, 1961.

BAŞGELEN, N. **Homeros, İlyada (Şehir İsimleri)** Arkeoloji ve Sanat Yayınları, Tarihi Coğrafya Taramaları ve Araştırmaları Dizisi: 1-2, İstanbul, 1987.

BERKES, N. **Grek Şehir Devletleri'nin Yıkılışı ve Bunun Sosyal Düşünüş Üzerindeki Tepkilerine Dair**. "Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi", IV. XX, 1946, s.629-641.

BLUNT, A.W.F. **Batı Uygarlığının Temelleri**, İstanbul, 1979.

BOSCH, E., **Helenizm Tarihinin Anahtarları** (2 cilt), Çev. M.Erim, A.Erzen, İstanbul Üniversitesi Yayınları: 161, 206, İstanbul, 1942, 1943.

ERHAT, A., **Homeros**, Cem Yayınevi, Eğitim Dizisi, İstanbul, 1976.

ERHAT, A., **Mitoloji Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, 18, İstanbul, 4.Basım, 1989.

HALİKARNAS BALIKÇISI, **Anadolu Tanrıları**, Yeditepe Yayını: 43, İstanbul, 1975.

THOMSON, G., **Eski Yunan Toplumu Üstüne İncelemeler-Tarih Öncesi Ege I-II**, Çev. C.Üster, Payel Yayınları 63/83 İstanbul, 1983 - 1988.